

sada predviđamo da bi postav obuhvaćao vremensko razdoblje do završetka rata, tj. do 1945. godine. Prikaz školstva bi pratio i prikaz teoretskog i praktičnog razvitka pedagogije u Hrvatskoj.

Kao posebnost Hrvatskoga školskog muzeja jest ostvarenje muzeja u muzeju, a što će zauzimati dvije prostorije stalnog postava. Godine 1901. prigodom otvorenja Muzeja napravljene su vitrine po mjerama, skrojene za sve slobodne zidove, čak i vitrine ispod prozora, te bibliotečni ormari. Te vitrine i ormari napravljeni su u tadašnjem suvremenom stilu, obojeni i ukrašeni. Stručni kolegij Muzeja zaključio je da će sačuvati izložbeni i bibliotečni mobilijar. Izložbeni dio ispunit će se eksponatima i redosljedom da bude približno sličan onome prilikom otvorenja Muzeja. To će svakako biti rijedak primjer, a možda i jedinstven u nas, muzejske ekspozicije s kraja 19. i početka 20. stoljeća koju će moći razgledati i posjetioci 21. stoljeća. Na tom primjeru moći će muzeolozi uočiti i naučiti što nije bilo dobro a što jest u takvom načinu ekspozicije, a što smo mi, u euforiji modernizacije, olako i bezrazložno odbacili ili napustili.

Druga nedjeljiva cjelina je Pariška soba, koja nema samo materijalnu, umjetničku i povijesnu vrijednost. Ona ima vrijednost dokumenta odgojnog sistema nad kojim bismo se morali zamisliti i eventualno, u nekim dijelovima, i ugledati u njega.

Primljeno: 19. 3. 1990.

SUMMARY

Extension of the Croatian School Museum in Zagreb

Viktorija Durbešić

The Croatian School Museum in Zagreb was founded in 1901 and accommodated on the first floor of the Croatian Teachers' Club, which was built to the design of the architect Lav Hönigsberg. Since the collections of the Museum increased considerably and also its various activities, endeavours were made to expand the space of the Museum. Only in 1987 was a 150 square metre large flat added to the space of the Museum, while its adaptation began in 1989, to be completed in May 1990. The exhibition rooms now extend over 450 square metres, i. e. ten rooms in a line. The offices and storerooms were also expanded. Arrangements are being made to install a new permanent display which is to represent in chronological sequence the most important events in Croatian education. The presentation is to start with the first organized education of children in monasteries and churches and continue until 1945. The development of pedagogical theory and its practical application is to be presented as well. Two rooms will show the original exhibits from 1901 with the authentic furniture, especially made for that exhibition as a kind of »museum within a museum«. Another special unit to be presented is the Paris Room, made to a design by Herman Bollé, and decorated with paintings by the most prominent Croatian artists. The paintings were their contribution to the World Exhibition held in Paris in 1900.

MUZEJ U NOVOM RUHU

Zdenko Kuzmić
Muzej grada Zagreba

ompleks zgrada koji zauzima prostor sjeveroistočnog ugla Gornjega grada, a omeđuje ga Opatička ulica, Dvoranski prečac i pješačke staze na vrhu sjeverne i istočne padine Vrazova šetalista, danas je podijeljen na dva ulična broja (Opatička

br. 20 i br. 22) koje koriste Muzej grada Zagreba, Arhiv Hrvatske, Zvezdarnica, a donedavno tu je bila smještena i OŠ »A. Šenoa«. Taj, za stari Zagreb, razmjerno veliki kompleks nije nastao odjednom, već je s većim ili manjim intenzitetom rastao od 13. stoljeća, a svoj konačni oblik dobio je u prošlom i početkom ovog stoljeća. Sačinjavaju ga četiri kulturno-povijesna i povijesno-umjetnički neobično važna objekta: Popov toranj s dijelovima gradskih zidina, samostan klarisa, Zakmardijeva žitnica i zgrada pučke škole. Najstariji od tih objekata je Popov toranj s dijelovima gradskih zidina, koji su svojim položajem odredili prostiranje svih kasnije nastalih objekata. Samostan klarisa građen je, kako spominju dokumenti, zbog potrebe duhovne obnove u jeku borbi protiv protestantizma, pomanjkanja ženskih samostana u gradu i odgoja ženske mladeži za koju su zadužene klarise. Samostan je sagrađen između 1647. i 1650. godine a kasnije, kako indiciraju dokumenti, proširen. Samostanska crkva sa zvonikom, koji danas više ne postoje, građeni su između 1658. i 1669. godine.

Jednokrlna dvokatna zgrada spremišta za hranu prislonjena uza zapadni zid Popova tornja sagrađena je 1657. godine koristeći nekadašnji zapadni gradski zid. Njen investitor bio je protonotar kraljevine Ivan Zakmardi. Zgradu zajedno s Popovim tornjem, izgleda, već potkraj 17. stoljeća preuzimaju klarise i na taj način objedinjuju cijeli kompleks. U 18. stoljeću tu se nalazi gradska pučka škola za djevojčice i dječake, kojom od 1773. godine upravljaju klarise, a prostori škole protegnuti su također u Popov toranj i dijelove produljenog istočnog samostanskoga krila.

Kraj 18. stoljeća vrijeme je velikih promjena na kompleksu. Godine 1782. u jeku reformi Josipa II carskim patentom ugašene su funkcije samostana i klarise iseljene iz zgrade. Jedino škola nastavlja radom.

Veliki samostanski kompleks doživljava slijedom niza godina i niz promjena, a sve zahvaljujući novim korisnicima koji u njega unose i nove sadržaje. Godine 1947. zaposjest će velik dio samostanskog prostora Muzej grada Zagreba. Već se tada dalo naslutiti da ovaj vrijedni spomenik iz 17. stoljeća pruža i velike mogućnosti za njegov dalji funkcionalni i stručni razvoj. Ipak, Muzej je dugi broj godina, a zahvaljujući velikoj ljubavi i entuzijazmu stručnjaka zaposlenih u njemu, uspijevao ostvarivati vrijedne rezultate u zaista neadekvatnim uvjetima. Prostorni uvjeti glavni su problem, pa tek iseljenjem OŠ »A. Šenoa« počinje pravo proširenje Muzeja. Ušlo se u prvom naletu, prije nekoliko godina, u prostorno proširenje na Opatičku ulicu br. 22, te na dio Popova tornja. Nakon obavljenih restauratorsko-konzervatorskih radova, te nakon izrade potrebne projektne dokumentacije, počela je sanacija za muzejske potrebe. Danas su ovdje uređeni prostori koji sadržajno pokrivaju sve potrebne funkcije suvremenog muzeja, a koje nisu u najdirektnijoj vezi s njegovim stalnim postavom (kancelarije kustosa, administracija itd.). Valja istaknuti da se nije riješio samo problem postava i prezentacije muzejskih zbirki, već i zaštita spomenika kulture od izuzetne važnosti za grad Zagreb. Osim toga, omogućeno je ono bitno sadržajno jedinstvo između stalnog postava i kompleksne prezentacije građe i objekata kao spomenika visoke kategorije.

Preseljenjem prostora koje su do sada zaposjedali administracija i stručno osoblje pruža se mogućnost otvaranja stalnog postava sa svim pratećim sadržajima u svim prostorima u Opatičkoj ulici 20, to jest u cjelini prostora bivšeg samostana klarisa. Ono što se činilo logičnim pokazalo se i mogućim – proširenje na objekte bivše OŠ »A. Šenoa«, Zakmardijevu žitnicu i Popov toranj, kao i dijelove povijesne cjeline samostana. Ova logična cjelina, na starim gradskim zidinama, pruža izuzetno dobre mogućnosti organiziranja djelatnosti kakva je Muzeja grada Zagreba. Kao posebna vrijednost javlja se arhitektonsko-povijesna kvaliteta kompleksa, koja će se ravnopravno s muzejskim postavom valorizirati i izložiti javnosti.

Pripajanje novog prostora Muzeju ne provodi se jednostavnim dodavanjem prostora. Tek sagledavanjem čitavoga raspoloživog prostora moguće je sagledati kako će se zahvati odraziti na budućnost rada i djelovanja Muzeja, a u smislu pretvaranja ove ustanove u živu kulturnu i muzeološki osmišljenu jezgru danas već gotovo milijunskoga grada bogate prošlosti.

Primljeno: 2. 7. 1990.

SUMMARY

The City Museum in new clothing

Zdenko Kuzmić

The City Museum of Zagreb was in 1947 placed into the monastery of the Order of St. Clare built in the middle of 17th century in the Upper Town. (Opatička street, 20). The Museum was extended to the neighbouring complex, a valuable cultural and historical 13th century structure, whose final form goes back only to the 19th century. The office part and curator's offices moved into the recently adapted (1990) space in the oldest buildings of the complex, the Priest's Tower and the former primary school building. The entire monastery will be renovated to house a new, modern display.

Muzej grada Zagreba – pročelje; snimio: Nino Vranić